

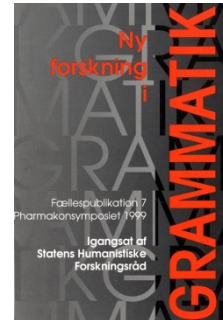
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Modifikatorens numerus i spanske komposita med deverbale kerne

Forfatter: Henrik Høeg Müller

Kilde: J. Nørgård-Sørensen, P. Durst-Andersen, L. Jansen, B. Lihn Jensen og J. Pedersen (red.). *Ny Forskning i Grammatik* 7, 2000, s. 201-218

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 2000

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Modifikatorens numerus i spanske komposita med deverbalkerne

Henrik Høeg Müller

1. Indledning

Som oftest forsøges spørgsmål om spanske substantivers numerus og determination forklaret med udgangspunkt i sætningsniveauet, men med denne artikel vil jeg vise, at begge kategorier også har relevans inden for nominalsyntagmet. I artiklen fokuseres der på et specifikt problem ved dannelse af nominale komposita i spansk, nemlig om N2 i et frasalt nominalt kompositum af typen N1 *de*N2, hvor kernen N1 er et deverbalt substantiv, optræder i singularis eller pluralis.

Før jeg går videre med selve emnet, vil jeg præcisere, hvad der her forstås ved et nominalt kompositum af den type, som er angivet i (1d) nedenfor, og hvorfor det er rimeligt at opfatte en sådan konstruktion som et kompositum.

2. Nominale komposita i spansk

Som vist i (1) kan man i spansk ud fra rent typografiske kriterier definere fire slags nominale komposita (Alvar Ezquerro 1995). Grunden til, at konstruktionerne kaldes nominale komposita, er, at resultatet af den fusion, der foregår mellem de to leksemer, bliver et substantiv. Der er i spansk mulighed for at danne en lang række komposita, der tilhører andre ordklasser, men de vil ikke blive kommenteret ved denne lejlighed.

- (1a) **Bocacalle** (sub. + sub.) 'gadeudmunding/sidegade', **nochebuena** (sub. + adj.) 'juleaften', **mediodía** (adj. + sub.) 'middag',

- malnutrición** (adv. + sub.) ‘fejlernæring’, **contraseña** (præp. + sub.) ‘kodeord’, **ciempiés** (num. + sub.) ‘tusindben’, **saltamontes** (ver. + sub.) ‘græshoppe’, **matasanos** (ver. + adj.) ‘kvaksalver’, **catalejo** (ver. + adv.) ‘kikkert’, **cargareme** (ver. + pron.) ‘kassekvittering’, **ganapierde** (ver. + ver.) ‘form for spil’, **nomeolvides** (nægt. + pron. + ver.) ‘forglemmigej’, **métomentodo** (sætning) ‘geskæftig person’
- (1b) **Coche-cama** (sub. + sub.) ‘sovevogn’, **buque-prisión** (sub. + sub.) ‘fangeskib’
- (1c) **Pájaro carpintero** (sub. + sub.) ‘spætte’, **reforma agraria** (sub. + adj.) ‘landbrugsreform’, **premio Nobel** (sub. + prop.) ‘Nobelpris’
- (1d) **Petición de indulto** (sub. + prep. + sub.) ‘benådningssøgn’, **muela de afilar** (sub. + prep. + inf.) ‘slibeskive’

De fire typer er følgende: 1) dem der består af to sammenskrevne leksemer, som i (1a), 2) dem der udgøres af to leksemer forbundet med bindestreg, som i (1b), 3) dem der, som i (1c), udgøres af to leksemer [substantiv + substantiv/proprium] eller [substantiv + adjektiv], der ikke er sammenskrevne¹, og 4) dem der består af to leksemer sammensat med en præposition, hvor N2 enten er et substantiv eller en infinitiv, og hvor altså kun kombinationen [substantiv + præposition + substantiv] behandles her.

Den præposition, der forbinder de to substantiver, kan variere. Der findes i hvert fald eksempler med præpositionerne *a*, *para*, *por* og *en*, som i konstruktionerne i (2), men jeg vil kun beskæftige mig med komposita, hvor præpositionen *de* indgår.

- (2a) Olla **a** presión
‘trykkoger’
mando **a** distancia
‘fjernbetjening’
- (2b) Vaso **para** cerveza
‘ølglas’

1. Kombinationen [substantiv + substantiv/proprium] er lavfrekvent, mens kombinationen [substantiv + adjektiv] naturligvis er uhyre almindelig.

prensa **para** sidra
 ‘ciderpresse’

(2c) Tratamiento **por** depresión
 ‘antidepressionsbehandling’

indemnización **por** daños
 ‘skadeserstatning’

(2d) Fecundación **en** vitro
 ‘reagensglasbefrugtning’

televisión **en** color
 ‘farvefjernsyn’

Et definatorisk træk ved komposita og dermed et fælles træk for de fire hovedtyper nævnt ovenfor, er, at de enkelte elementer ikke har selvstændig reference, og at hele udtrykket dermed samlet refererer til én enkelt entitet.

Særligt for den type komposita, artiklen omhandler, gælder det, at kerne N1 er beslægtet med sætningens verbal og derfor er relationel eller prædikativisk. Kernen selekterer et antal argumenter, der skal være af en vis kategori, syntaktisk og semantisk beskaffenhed afhængig af det oprindelige verbums valensskema. Man kan sige, at den deverbale kerne implicerer en argumentstruktur, og der derfor er en udstrakt analogi mellem sætning og nominal (se fx Baron 1992 og 1994ab, Müller 1998). Ved denne lejlighed beskæftiger jeg mig kun med kernenominaliseringer (Baron 1994), dvs. dem der er direkte afspejlinger af sætningen, modsat fx nominaliseringer, der denoterer agenten eller genstanden for verbalhandlingen.

Forskellen på almindelig gængs nominalsyntaks og det tilsvarende kompositum er så, at en af de størrelser, der i forbindelse med nominalsyntagmet fungerede som argument, dvs. subjekt, objekt eller adjekt (om adjektet, se Herslund & Sørensen 1993) bliver inkorporeret og dermed mister sine referentielle status (inkorporering beskrives fx hos Herslund 1995 og Masullo 1996). Med andre ord omdannes et argument til modifikator, hvilket vises i (3).

(3a) La manifestación de las mujeres_{SUBJEKT/AGENT}
 ‘kvindernes demonstration’

- (3b) La [manifestación de mujeres]_{KOMPOSITUM}
 ‘kvindedemonstrationen’
- (3c) La recogida de la ropa_{OBJEKT/TEMA}
 ‘indsamlingen af tøjet’
- (3d) La [recogida de ropa]_{KOMPOSITUM}
 ‘tøjindsamlingen’

Men tanken med denne artikel er som sagt ikke at tale om nominal-syntaks, forstået som kortlægningen af, hvilke argumenter der inkorporeres hvornår og hvordan, men at fokusere på den inkorporerede modifierators numerus og de problemer, der relaterer sig hertil. Antagelsen af en analogi mellem nominal og sætning er central, og derfor vil der ofte i forløbet blive refereret til sætningen og argumenteret på baggrund af data fra sætningsniveauet.

3. De deverbale kompositas semantik

I det følgende vil jeg se lidt nærmere på de semantiske og specielt denotationelle egenskaber hos de to substantiver, der udgør et kompositum, for på den måde at bestemme, hvilke faktorer der har indflydelse på dannelsen af spanske komposita af den pågældende type.

3.1. Inkorporering og modifieratorens numerus

Eksemplerne i (4) er bygget op sådan, at man til venstre for skråstrengen har sætninger og til højre for de tilsvarende nominaliseringer.

- (4a) Han descubierto el oro/el descubrimiento del oro
 ‘de har fundet guldet/fundet af guldet’
- (4b) Han descubierto oro/el descubrimiento de oro
 ‘de har fundet guld/guldfundet-fundet af guld’ (aktivitet)
- (4c) Han importado los coches/la importación de los coches
 ‘de har importeret bilerne/importen af bilerne’
- (4d) Han importado coches/la importación de coches
 ‘de har importeret biler/bilimporten-importen af biler’
- (4e) Han importado el coche/la importación del coche
 ‘de har importeret bilen/importen af bilen’
- (4f) *Han importado coche/*la importación de coche
 ‘de har importeret bil/bilimporten-importen af bil’

- (4g) El lavaplatos/*el lavaplato
‘opvaskemaskinen’
- (4h) El guardapolvo/*el guardapolvos
‘kitlen’

I (4a) nominaliseres verbet *descubrir* ‘opdage/finde’ og bliver til *descubrimiento* ‘opdagelse’ samtidig med, at sætningens objekt også realiseres inden for syntagmet. I (4b) inkorporeres objektet både på sætnings- og syntagmeniveau, og dermed bliver syntagmet til et kompositum. (4c) og (4d) er parallelle til (4a) og (4b), blot er objektet nu et tælleligt substantiv i pluralis *coches* ‘biler’ i stedet for et utælleligt som *oro* ‘guld’. Endelig viser (4e) og (4f), at inkorporering af et tælleligt substantiv i singularis tilsyneladende ikke kan lade sig gøre. Man kan altså konstatere, at tællelige substantiver i pluralis og utællelige substantiver kan inkorporeres, mens tællelige i singularis ikke kan. Inkorporeringsprocessen er dermed ikke bare et spørgsmål at omdanne et argument til en modifikator, men i lige så høj grad et denotationelt problem.

I parentes bemærket kan man se, at de verbonominale komposita i (4g) og (4h) følger det samme mønster, selvom de ikke er genstand for bearbejdning her. Verberne *lavar* ‘vaske’ og *guardar*, her i betydningen ‘beskytte’, inkorporerer på nominalniveauet enten det tællelige objekt *platos* ‘tallerkener’ i pluralis eller det utællelige *polvo* ‘støv’.

Sammenfaldet mellem – eller grupperingen af – tællelige substantiver i pluralis og ikke tællelige substantiver over for tællelige i singularis er på ingen måder overraskende, da den distinktion har været kendt i den grammatiske litteratur i umindelige tider.

3.2. *Substantivernes denotationelle egenskaber*

Den spanske grammatiker Bosque (1996: 20-22) anfører 7 argumenter, som understøtter synspunktet om en klar distinktion mellem utællelige og tællelige substantiver i flertal på den ene side og tællelige substantiver i ental på den anden. De 6 af argumenterne har jeg stillet op i summarisk form i (5a) – (5f).²

2. Det sidste argument bygger på de verbonominale komposita, som jeg allerede har kommenteret i forbindelse med (4g) og (4h).

- (5a) Gruppe 1 accepterer de komparative kvantorer *menos* ‘mindre/færre’ og *más* ‘mere/flere’ (*menos arena/más libros/*más mesa*) ‘mindre sand/flere bøger/flere-mere bord’
- (5b) Gruppe 1 accepterer kvantorerne *un poco* ‘lidt/få’ og *mucho* ‘meget/mange’ (*un poco de leche/muchos libros/*mucho libro*) ‘lidt mælk/mange bøger/mange-meget bog’
- (5c) Gruppe 1 accepterer den nominale kvantor *cantidad* ‘mængde’ (*una cantidad de leche/de libros/*de libro*) ‘en mængde mælk/bøger/bog’
- (5d) Gruppe 1 accepterer nominale kvantorer som *una parte* ‘en del’ og *la mitad* ‘halvdelen’, uden at det medfører en fragmentarisk læsning (*la mitad de la arena/de los libros/del libro* [fragmentarisk læsning]) ‘halvdelen af sandet/af bøgerne/af bogen’
- (5e) Det kvantificerende adjektiv *entero* ‘hele’ giver en fragmentarisk læsning i forbindelse med gruppe 1 (**la arena entera/los libros enteros* [fragmentarisk læsning]/*el libro entero* [begge læsninger]) ‘det hele sand/de hele bøger/den hele bog-hele bogen’
- (5f) Gruppe 1 kan indgå i prædikatskonstruktioner (*esto es agua/aquellos son cuchillos/*aquello es cuchillo*) ‘dette er vand/dette er knive/dette er kniv’

De substantiver, der i det følgende vil blive refereret til som medlemmerne af den første gruppe, dvs. de utællelige og de tællelige i flertal, accepterer begge komparative kvantorer som *menos* og *más* ‘mindre, færre/mere, flere’, *menos arena/más libros* ‘mindre sand/flere bøger’, mens den anden gruppe, de tællelige substantiver i ental, ikke kan optræde med *menos* og *más*. Det fremgår af (5a).

Det næste argument, som er illustreret i (5b), bygger på, at kvantorerne *un poco* og *mucho* ‘lidt, få/meget, mange’ kan bruges i forbindelse med den første gruppe, *un poco de leche/muchos libros* ‘lidt mælk/mange bøger’, mens dette ikke kan lade sig gøre med de tællelige i ental.

Den nominale kvantor *cantidad* ‘mængde/antal’ fungerer med den første gruppe, men ikke med den anden, som det fremgår af (5c).

(5d) viser, at nominale kvantorer som *una parte* og *la mitad* 'en del/halvdelen' i forbindelse med gruppe 1 giver en ikke-fragmentarisk fortolkning, som i *la mitad de la arena* eller *una parte de los libros* 'halvdelen af sandet/en del af bøgerne', mens det modsatte er tilfældet for gruppe 2. Altså fortolkes et syntagma som *la mitad/una parte del libro* 'halvdelen/en del af bogen' fragmentarisk.

Det kvantificerende adjektiv *entero* 'hele' i (5e) giver udelukkende en fragmentarisk fortolkning, når det anvendes ved utællelige og tællelige i pluralis, altså gruppe 1. Det vil sige, at fx *los libros enteros* 'de hele bøger' aldrig kan fortolkes parallelt til *todos los libros* 'alle bøgerne', men kun som bøgerne i "hel stand". Med et tælleligt substantiv i ental forholder det sig sådan, at både den fragmentariske og den ikke-fragmentariske læsning er gangbar, altså på den måde at *el libro entero* både kan betyde 'hele bogen' og 'bogen i hel stand'.

Samlet gælder det for de utællelige og de tællelige i flertal, at de er delelige i ensartede dele. Hvis man har *libros*, og man tager en del eller halvdelen af dem, bliver man ved med at have *libros*, og det samme kan siges om de utællelige: hvis man har *agua*, og man tager halvdelen, har man stadig vand.

Derimod er de tællelige i singularis ikke delelige, hvilket betyder, at de ikke er akkumulerede. Hvis vi har *mesa* 'bord', og vi tager en del af *mesa*, så har vi ikke længere *mesa*. Ved at tage en del af *mesa* tager man en del, der er med til at udgøre eller konstituere bordet, altså bliver det en fragmentarisk læsning.

Endelig viser (5e), at det kun er substantiver i gruppe 1, som kan indgå i prædikatskonstruktioner af typen *esto es agua* 'dette er vand', *aquellos son cuchillos* 'dette er knive'. Et eksempel som *esto es cuchillo* 'dette er kniv' er ukorrekt.

I virkeligheden er alle disse grammatiske konsekvenser symptomer på det samme, de er én side af samme sag. Der findes altså en række empirisk funderede grammatiske argumenter, der underbygger den omtalte distinktion, men spørgsmålet er, hvorfor det forholder sig sådan. Med andre ord, kan man gøre rede for det teoretisk?

Der er mange sprogforskere, både med spansk og andre sprog som udgangspunkt, der i tidens løb har beskæftiget sig med de nøgne substantivers denotation, manglende reference, tællelighed vs. ikke-tællelighed, singularis vs. pluralis osv. (for spansk fx Bosque 1996, Contreras 1996, Lois 1996 og Masullo 1996).

Jeg ønsker ikke her en diskussion af rigtigheden af det ene eller det andet teoretiske ståsted, men vil i stedet gøre rede for min egen holdning til problemet vedr. den gruppering, som vi har set. De vigtigste pointer i argumentationen opridses i (6) nedenfor.

- (6) Genstande opfattes grundlæggende på 2 forskellige måder:
1. Genstande, der denoteres af tællelige substantiver, opfattes som afgrænsede, inhomogene, strukturerede enkeltelementer.
  2. Genstande, der denoteres af utællelige substantiver, opfattes som uafgrænsede, homogene, amorfe masser.

Disse karakteristika implicerer følgende:

3. Tællelige substantiver denoterer individuelt identificerbare genstande. Tællelige substantiver er derfor velegnede og tilbøjelige til at fungere referencielt som instanser/argumenter.
4. Utællelige substantiver denoterer ikke-individualiserede genstande. Utællelige substantiver er derfor velegnede og tilbøjelige til at fungere som ikke referencielle typer/prædikater.

Konsekvenser af pluralisdannelse ved substantiver uden determinativ:

1. Tællelige substantiver
singularis → **pluralis**: Der dannes en mængde, hvis enkelte bestanddele er udviskede. Der er ikke adgang til de enkelte elementer, og deres antal har ingen betydning. Mængden bliver dermed en abstraktion og har kun betydning som mængde.

(Parallelt hertil opfattes de utællelige substantiver i singularis allerede som en mængde, hvor de enkelte elementer er betydningsløse eller ikke-eksisterende. Derfor behandles de utællelige substantiver i singularis og de tællelige i pluralis sprogligt ens)

2. Utællelige substantiver

singularis → **pluralis**: Den amorfe masse tilføres ydre struktur og afgrænsning. Dermed bliver den identificérbar som enkelte, individuelle elementer. Fokus flyttes fra genstanden opfattet som en masse/substans til genstanden opfattet som strukturerede enheder.

Det første spørgsmål, man må stille sig er, hvorfor vi overhovedet har opdelingen mellem tællelig og utællelige substantiver. Jeg mener, det er fordi, vi har genstande i verden, som vi opfatter grundlæggende forskelligt, og som derfor opfører sig sprogligt eller grammatisk forskelligt. For eksempel kan genstanden *bicicleta* 'cykel' betegnes som et individualiseret, afgrænset og inhomogent enkeltelement – inhomogent fordi det består af forskellige identificérbare og individuelt udpegelige elementer – mens *arena* 'sand' er en homogen, uafgrænset, ikke-individualiseret, amorf masse eller mængde (om homogenitet, se Herslund 1997). Det er ikke ualmindeligt at høre børn anvende et utælleligt substantiv i flertal. For eksempel sagde et af mine børn en dag noget i retning af: "de slikker i den her skål er mine", hvilket på udmærket vis illustrerer, at det drejer sig om, hvordan man opfatter den verden, man betragter. Han så de enkelte stykker slik i skålen, i stedet for en masse af slik, og udtrykte sig derfor, som han gjorde.

Det er min, måske noget intuitive, opfattelse, at de træk, der kendetegner det tællelige substantiv, peger i retning af en individuel identificérbare af genstande, mens de utællelige substantiver angiver en ikke-individualiseret mængde- eller massetype. Jeg ser således en naturlig ontologisk sammenhæng mellem på den ene side et tælleligt substantiv og det at kunne optræde referentielt som argument, og på den anden side et utælleligt substantiv og det ikke-referentielle prædikative.

Det næste skridt er at tage stilling til, hvorfor den spanske grammatik, som sprogbrugen i de foregående eksemplerne viser, åbenbart be-

handler de utællelige og de tællelige substantiver i pluralis ens. Det, at, skal vi sige, *bicicletas* og *arena* opfører sig ens, er selvfølgelig ikke ensbetydende med, at de er identiske entiteter i den virkelige verden. Det, det derimod betyder, er, at vi har brug for at kunne betragte grundlæggende forskellige entiteter ud fra den samme synsvinkel. Man skal kunne tale om de entiteter, der normalt opfattes og udtrykkes sprogligt som individualiserede genstande eller enkelte elementer på en måde, der gør dem til generiske udtryk. Med andre ord har vi brug for at kunne gøre *bicicleta* til *arena* og omvendt.

Når *bicicleta* gøres til en mængde *bicicletas*, indebærer det, at denne mængde af cykler bliver en abstraktion, hvis enkelte bestanddele er udviskede. Der er ikke adgang til de enkelte elementer, og deres antal har ingen betydning. Kun det, at det er en mængde, har betydning, altså mængden som sådan. Man kunne måske lidt abstrakt sige, at pluralismorfemet ikke i denne sammenhæng danner en flerhed, men afstedkommer et synsvinkelskift. Parallelt hertil opfattes de utællelige substantiver allerede som en mængde uden konceptuel adgang til de enkelte elementer.

Måske kunne fænomenet betragtes som en manifestation af modsætningen mellem "typer" og "instanser" (Vergnaud og Zubizarreta 1992, citeret hos Bosque 1996: 27), hvilket ikke skal opfattes som værende i opposition til ovenstående, men blot som et supplement til forståelse af den fundamentale distinktion. Fortolkningen af "type" er fundamentalt prædikativ og varetages af de utællelige og de tællelige i pluralis, mens de tællelige substantiver i singularis fortolkes som "instanser" og dermed er argumenter.

For at danne et kompositum af typen N1 *de* N2 er det nødvendigt, som tidligere konstateret, at N2 fungerer prædikativt og ikke som argument, ellers kan der ikke være tale om inkorporering, og deraf følger, at N2 skal fortolkes som "type". De tællelige i singularis peger mod en fortolkning som "instans", som er uforenelig med inkorporering.

3.2.1. Abstrakte substantiver

Jeg vil nu vende tilbage til sagens kerne, de sammensatte substantiver. Det viser sig, at hoveddistinktionen mellem de to grupper ikke altid

opretholdes, og systemet er dermed ikke så simpelt og regelret, som eksemplerne i (4) kunne antyde. Der er således flere faktorer at tage hensyn til, men, som det vil fremgå af det følgende, harmonerer disse nye faktorer med de grundlæggende synspunkter, jeg har præsenteret tidligere.

Den første undtagelse er, når N2 er et abstrakt substantiv, som vist i (7) nedenfor. Selvom en stor del af dem i hvert fald formelt er tællelige, opfører de sig som de utællelige på den måde, at de denoterer en slags entiteter, der opfattes som en masse, mængde eller type.

- (7a) Manifestación de poder
'magtudfoldelse'
- (7b) Proposición de convenio
'akkordforslag'
- (7c) Solicitud de divorcio
'skilsmissebegæring'
- (7d) Violación de domicilio
'bopælskrænkelse'
- (7e) Petición de indulto/libertad
'benådningssøgningsanmodning/frihedsbegæring'
- (7f) Acuse de recibo
'bekræftelse af modtagelse'
- (7g) Acusación de plagio
'anklage for plagiering'

Det spørgsmål, der må være relevant at stille, er, hvorfor de abstrakte substantiver ikke optræder i pluralis som inkorporerede objekter. Formulert på en anden måde kunne man sige: Hvorfor er det nødvendigt at lade de abstrakte substantiver optræde i singularis?

Mange abstrakte substantiver har en relation til prædikater, enten verber eller adjektiver, og kan dermed betragtes som 2. ordens entiteter, der har en udstrækning i tid snarere end en fysisk forekomst. Når de optræder i pluralis, kan de enten angive gentagelse i tid og så forblive 2. ordens entiteter, eller blive omdannet til 1. ordens entiteter og dermed konkrete genstande (om dette fænomen, se Herslund 1997). I

nedestående eksempler³ denoterer *despidos* gentagelse i tid og *composiciones* flere konkrete entiteter.

- (8a) Los despidos semanales de los trabajadores
 ‘de ugentlige fyringer af arbejderne’
 (8b) Las composiciones de Beethoven están en la mesa.
 ‘Beethovens kompositioner ligger på bordet’

Det vil sige, at medmindre man specifikt ønsker at angive en flerhed i tid eller en flerhed af konkrete genstande, hvilket sagtens kan være tilfældet fx i forbindelse med nominalkerner, der logisk implicerer en flerhed som i (9a) og (9b), så vil et abstrakt substantiv som N2 skulle forekomme i ental.

- (9a) Recuento de salidas
 ‘optælling af afgange’
 (9b) Concentración de medios de comunicación
 ‘koncentration af medier’

Relateres dette til den grundlæggende distinktion, er de abstrakte substantiver utællelige, hvis de skal bevare deres betydning, men de kan rekategoriseres og komme til at optræde som tællelige med den betydningsændring, dette medfører. Man kan således påstå, at et abstrakt N2 i pluralis rent faktisk ville repræsentere det modsatte af, hvad vi hidtil har set, hvor et tælleligt substantiv omdannes til en type eller en abstrakt mængde/masse. Populært sagt går man altså fra *arena* til *bicicleta* i stedet for fra *bicicleta* til *arena*. Denne omkalfatring skal vi se flere eksempler på senere.

3.2.2. Kernesubstantivernes semantik

Af eksemplerne i (10) kan man udlede, at visse prædikative kerner accepterer tællelige substantiver i singularis som N2 i et kompositum, og at andre ikke gør det.

- (10a) La preparación de conejo
 ‘kanintilberedning’

3. Eksemplerne (8ab) er taget fra Müller (1998:71).

- (10b) *La caza de conejo
'kaninjagt'
- (10c) *El cuidado de conejo
'kaninpasning'
- (10d) *El descuartizamiento de conejo
'kaninpartering'
- (10e) La compra de coche/coches
'bilkøb/køb af biler'
- (10f) La búsqueda de piso/pisos
'lejlighedssøgning/søgning efter lejligheder'

Variationen i (10a) kan forklares ved, at singularis og fraværet af determinativ medfører en massefortolkning, som kunne parafraseres til noget i retning af *kaninkød*. Man kan sige, at der finder en massificering sted af substantivet *conejo* 'kanin', der jo under "normale omstændigheder" denoterer en tællelig entitet. Denne transformation fra individ til masse gør, at vi kan fokusere på kaninens enkelte bestanddele, ikke som individuelle isolérbare legemsdele i form af øjne, øre, hoved osv., men som identiske dele af en masse, som kaldes *conejo*.

De øvrige kernesubstantiver i (10) – jeg ser her bort fra *compra* og *búsqueda*, som kommenteres senere – har ikke denne mulighed for at omklassificere den tællelige entitet *conejo* til massen *conejo*. Den aktivitet at være på jagt efter eller partere kaniner eller den situation, hvor man passer en kanin, tillader ikke en fokus på kaninen og dens lemmer som en masse, eftersom det ville være pragmatisk mystisk eller anormalt. Vi går på jagt efter og partere individer af kaninracen, og når man passer kaniner, opfatter man dem ikke som ens dele, der til sammen udgør en masse. Det vil sige, at prædikaternes semantik spiller en vigtig rolle i forbindelse med muligheden for at konstruere de pågældende komposita.

- (11a) El consumo⁴ de manzanas/*manzana
'æblespisning/spisning af æble'
- (11b) La peladura de manzanas/*manzana
'æbleskrælning/skrælning af æble'

4. Her skal *consumo* forstås i betydningen 'fortæring/indtag' og ikke i betydningen 'forbrug'.

- (11c) La preparación de conejos/conejo
 ‘tilberedning af kaniner/kanintilberedning’
- (11d) El consumo de melones/melón
 ‘spisning af meloner/melonspisning’
- (11e) La venta de melones/melón
 ‘salg af meloner/melonsalg’
- (11f) La conservación de ciruelas/*ciruela
 ‘blommesyltning/syltning af blomme’

Ud fra eksemplerne (11a) og (11b) kan man konstatere, at selvom *manzana* ‘æble’ i lighed med *melón* ‘melon’ og *conejo* ‘kanin’ denoterer et spiseligt objekt, kan det kun inkorporeres i sin pluralisform. *Manzana* underkastes således som hovedregel ikke den samme massificeringsproces som fx *conejo*.⁵

(11a) og (11b) åbner for to fortolkningsmuligheder, flerhedsfortolkningen vs. ikke-flerheds-/massefortolkningen. I den ene læsning skrælles eller indtages der mere end et æble, mens der i den anden ikke udsiges noget om et givet antal. Der kan være tale om ét æble eller ved consumo ‘spisning’ måske bare en del af et æble, altså æble som sådan.⁶

I modsætning hertil indebærer eksemplet *la preparación de conejos* ‘tilberedningen af kaniner’, at mere end én kanin tilberedes, mens *la preparación de conejo* ‘kanintilberedning’ ikke har en sådan implikation. Her fokuseres der simpelthen ikke på antallet af kaniner, der tilberedes.

Inden for det spanske grammatiske system behandles et æble forskelligt fra en kanin. Når det drejer sig om kaniner, er det nødvendigt at kunne foretage en klar grammatisk distinktion mellem massefortolkningen og individfortolkningen, eftersom det konceptuelt drejer sig

5. *Manzana* ‘æble’ kan i sin singularis form indgå i et ikke-deverbalt syntagma som N2 som i eksemplerne *zumo de manzana* ‘æblemest’ og *corazón de manzana* ‘æbleskrog’. I første tilfælde må der være tale om en slags massificering, mens singularis i det andet tilfælde er dikteret af logikken om, at til ét skrog hører der ét æble.

6. Disse betragtninger er analoge med Lois (1996: 211) fortolkning af eksemplet *todos los días come manzanas* ‘han spiser æble hver dag’ som betydende “han spiser mindst ét æble om dagen”.

om to forskellige entiteter. En som man spiser, og som i realiteten ikke ligner den, som løber rundt i naturen eller i et bur ret meget, og en anden, som er det levende dyr med hud, hår, poter osv. De æbler, vi spiser, er derimod ikke konceptuelt forskellige fra dem, der hænger på træerne, dvs. opfattelsesmæssigt er det de samme entiteter, hvorfor det ikke er nødvendigt at differentiere mellem de to fortolkninger inden for det grammatiske system.

At også størrelsen på de genstande, N2 denoterer, spiller ind, sandsynliggøres af eksemplerne (11d) – (11f) *el consumo/la venta de melón* ‘melonspisning/salg’ over for *el consumo/la venta de melones* ‘spisning/salg af meloner’ og *la conservación de ciruelas* ‘blommesyltning’, hvor N2 ikke kan optræde i singularis. En melon er forholdsvis stor, og der differentieres derfor mellem massefortolkningen og flerhedsfortolkningen, mens dette ikke giver mening ved blomster. Dette synspunkt kan også have betydning i forbindelse med æble-eksemplerne.

Andre pragmatiske faktorer kan også have indflydelse på numerus i N2. Eksempel (10e) *la compra de coche* ‘bilkøb’ har ofte medbetydningen “førstegangskøb”, hvilket også gælder for (10f) *búsqueda de piso* ‘lejlighedssøgning’. Sættes *coche* ‘bil’ og *piso* ‘lejlighed’ i pluralis, er der helt klart tale om flere biler og lejligheder. Disse specielle konnotationer kunne have noget at gøre med at *compra* ‘køb’ og *búsqueda* ‘søgning’ er intensionelle, possessive prædikater. Endelig er der her en parallel til distinktionen mellem abstrakte og konkrete substantiver. *Coche* og *piso* i singularis er abstrakte, mens de i pluralis konkretiseres som de enkelte elementer.

Hvis man tænker lidt mere abstrakt over de betydningsforskelle, jeg har ridset op i løbet af artiklen, kunne man antage, som Herslund (1997: 26-43) gør det i forbindelse med de franske substantiver, at de spanske substantiver heller ikke på forhånd leksikalsk er klassificeret som enten tællelige eller utællelige, men at denne klassifikation foregår ved dannelsen af i dette tilfælde selve syntagmet eller kompositummet, men ellers generelt i syntaksen. Substantivets værdi afhænger af det perspektiv, hvorunder vi betragter den entitet, som substantivet denoterer. Dette betyder ikke, at man ikke opfatter en given entitet, og dermed det substantiv, som denoterer den, som enten masse eller indi-

vid i sin grundsubstans. Men ved instantieringen kan man vælge den ene eller den anden synsvinkel.

Denne hypotese bestyrkes endnu mere ved eksemplerne i (12).

- (12a) La comercialización de agua
‘markedsføring af vand’
- (12b) La comercialización de aguas
‘markedsføring af vand(mærker)’
- (12c) La venta de vino
‘vinsalg’
- (12d) La venta de vinos
‘salg af vine’

Substantiverne *agua* ‘vand’ og *vino* ‘vin’, som traditionelt regnes for utællelige, omdefineres af konstruktionernes syntaks, således at de i deres pluralis form denoterer flere entiteter af den samme type, altså flasker eller glas med vand og vin.

4. Konklusion

Man har brug for at kunne betragte en hvilken som helst form for entiteter på to grundlæggende forskellige måder: som individualiserede enkeltelementer eller som mængder. Eftersom en entitet som udgangspunkt enten opfattes som tilhørende den ene eller den anden gruppe, bruger man det grammatiske system til at angive, om den skal betragtes ud fra den ene eller den anden synsvinkel. Enten følger den grammatiske kodning substantivets oprindelige tilhørsforhold, eller også omkodes substantivet fra den ene kategori til den anden.

Man kan desuden konkludere, hvis ellers mine antagelser er korrekte, at vores generelle opfattelse af verden har en fundamental indflydelse helt ned på nominalniveauet. Det er altså pragmatiske faktorer – eller måske mere præcist det perspektiv, hvorunder vi betragter en entitet – som er afgørende for, hvilken grammatisk “opskrift”, der anvendes ved dannelsen af komposita med deverbale kerne.

Endelig kan man sige, at der skal skelnes mellem, hvad man kan kalde

grammatisk numerus, som angives af de morfologiske mærker for singularis og pluralis, og semantisk numerus, som både har at gøre med den entitet, som denoteres af det prædikative kernesubstantiv og med konceptualiseringen af den entitetstype, der denoteres af det inkorporerede substantiv.

Henvisninger

- Alvar Ezquerro, M. (1995). *La formación de palabras en español*. Madrid: Arco Libros, S.L.
- Baron, I. (1992). Les syntagmes nominaux complexes dans les textes juridiques français. *Hermes, Journal of Linguistics* 9. 19-42.
- Baron, I. (1994a). Franske nominalsyntagmer og oversættelse af fagsproglige tekster. *ARK* 71. Handelshøjskolen i København. 1-27.
- Baron, I. (1994b). Substantiviske komposita i valensteoretisk perspektiv. I. Baron (ed.). *LAMBDA* 20. Institut for Datalingvistik. Handelshøjskolen i København. 7-18.
- Bosque, I. (1996). Por qué determinados sustantivos no son sustantivos determinados. Repaso y Balance. I. Bosque (ed.). *El sustantivo sin determinación. La ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor Libros. 13-119.
- Contreras, H. (1996). Sobre la distribución de los sintagmas nominales no predicativos sin determinante. I. Bosque (ed.). *El sustantivo sin determinación. La ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor Libros. 141-168.
- Escandell Vidal, M. V. (1995). *Los complementos del nombre*. Madrid: Arco Libros, S.L.
- Herslund, M. (1995). The Object Relation and the Notion of Incorporation. L. Schøsler & M. Talbot (eds.). *Studies in Valency I*. Odense: Odense University Press. 1-18.
- Herslund, M. (red.) (1997). *Det franske sprog. Kapitel II. Konsistens*. (Foreløbig version.) Handelshøjskolen i København.
- Herslund, M. & F. Sørensen (1993). Valence Theory. An Introduction to the Danish Project. *LAMBDA* 18. Handelshøjskolen i København. 1-22.
- Lois, X. (1996). Los grupos nominales sin determinante y el paralelismo entre la oración y la frase nominal. I. Bosque (ed.). *El sustantivo sin determinación. La ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor Libros. 201-238.

- Masullo, P. J. (1996). Los sintagmas nominales sin determinante: una propuesta incorporacionista. I. Bosque (ed.). *El sustantivo sin determinación. La ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor Libros. 169-200.
- Müller, H. H. (1998). *Substantivsyntagmer i spansk. En valensanalyse*. Copenhagen Working Papers in LSP. Handelshøjskolen i København.